

zagovarjali. G. vodja se je mnogim učiteljem v prejšnjih kmetijskih kurzih jako zameril zaradi svojega postopanja z njimi, vendar moramo mi vedno imeti pred očmi občni blagor našega naroda. Rihard Dolenc je veliko delal na agrarnem in literarnem polju. Oral je ledino na tem polju. Pri nas je že tako, da kdor dela, se trudi in ubija za narod, dobi za kako malenkost batino in breo.

Edini zavod za strokovno izobrazbo kmetijstva na Grmu bi zadostoval za Dolenjsko, zaradi svojega podnebja in drugih okoliščin se nam zdi neprimeren za Gorenjce in Notranjce. Kar kmetijski sin tukaj vidi, poizkuša, dela in se vadi, vsega tega ne more doma narediti zaradi različnosti podnebja. Vemo prav dobro, da je to šolski zavod, ter da naj vsak po dobljenih naukih potem poizkuša doma v svojem kraju in podnebjem po razmerah kraja izboljšati svoje posestvo. A ravno tukaj naletimo na velike ovire. Poizkušnje se doma izjalove zaradi različnosti podnebja, leže zemlje itd., in posmeh, nezaupnost in pomilovanje opazovalcev je plačilo; neugodna sodba vzame gojencu pogum — in kmalu smo tam, kjer smo bili poprej! Taki gojenci postanejo potem vse drugo, samo kmetovalci ne. Kaj se učimo iz tega? Imeti moramo za vsako stran Kranjske vojvodine vsaj po en tak zavod; torej za Notranjsko in Gorenjsko ravno tako kakor na Grmu. Ta je pa bosa, poreče kdo. Klerikalci so še temu zavodu nasprotni. Deželni odbor in država ne bosta hotela privoliti v to, ker so zaradi vzdrževanja preveliki stroški za take zavode. Vemo, da je klerikalizem le navidezni in hinavski prijatelj našega kmeta, on ga varuje stroškov, samo da ga drži v temi nevednosti, nazadnjaštva in neumnosti, a temu se učiteljstvo ne sme vdati. Tudi država ima za nas in napredek našega naroda zakrnjeno srce in trdo zatagnjen mošniček, za Nemce bi bilo to takoj mogoče, za nas pa nikoli. Vsa ta akcija je pa odvisna od narodnih zastopnikov. Učiteljstvo ima lepo priliko pri prihodnjih volitvah poudarjati to potrebno misel ter zbujati naše kmete za to. Ako dežela vzdržuje toliko drugih šol, zakaj bi ne tudi teh treh, ki bi neizmerno koristile našemu kmetu za strokovno izobrazbo? Komur je škoda denarja za šolstvo in napredek, ta ni prijatelj našega zapuščenega kmeta, ampak odkrit njegov sovražnik. Dokler se pa to ne zgodi, naj hodijo sinovi naših kmetov, bodoči gospodarji, ne pa nemaniči, v strokovno šolo na Grm. Učiteljstvo naj deluje v svojem okrožju na to, da se upiše vsako leto čimveč mogoče gojencev v ta zavod. Kolikor bolj bo tem nasprotoval klerikalizem, tembolj bodi delavno učiteljstvo v tem smislu.

(Dalje.)

Šolska mladina in zobje.

„Najvažnejša stvar, ki jo mora človek imeti, ako hoče biti zdrav, so zobje, in v blagor človeštva je jako napredovala zobozdravniška veda. Dolžnost in naloga vseh higijeniških društev je, da, celo države, da skrbijo za to, da so preskrbljeni tudi ubožnejši sloji z zobozdravniškim negovanjem.“ Te besede je govoril prof. Waldeyer v društvu za ljudsko higijeno.

Na mnogih krajih so sicer že mnogo storili, da bi uvedli zobozdravnike v ljudsko šolo; le v Avstriji je treba šele pričeti s to zadevo. V Nemčiji sta prednjačili dve mesti: Štrasburg in Mülhausen. V prvem mestu je mestni svet dovolil za šolske zobozdravnike letnih 6400 mark. Od 1. oktobra 1904 do 1. oktobra 1905 je bilo tam 6828 otrok brezplačno zobozdravniško zdravljenih. Pri šolskem pouku poučujejo elementarnejše pogoje racionalnega negovanja zob. V Mülhausnu so otvorili v oktobru lanskega leta šolsko zobno kliniko, ki stane letno 13.000 mark. Prva zobozdravniška preiskovanja so pokazala, kako žalostno se

godi zobem in kako opravičena je zobozdravniška skrb za zanemarjene zobe: od 9524 učencev jih je imelo le 41 zdravo zobovje. V Darmštadu obstoji od leta 1902. šolska zobozdravniška klinika; vsaj šolske otroke tam redno preiskujejo.

In negovanje zob je vendar tako važno! Učenec s slabimi zobmi zaostane v hranitvi in je bolj izpostavljen nevarnostim obolenja kakor pa otrok z zdravim zobovjem. Statistika nam kaže to v veliki meri. V Štrasburgu, kjer že nekaj let opazujejo zobovje šolskih otrok, je bilo leta 1902. od zdravnikov preiskovanih 10.661 šolskih otrok v dobi 8 do 14 let. Med njimi je imelo le 165 zdravo zobovje! Skupna vsota zob, ki bi morala biti, je znašala 252.552, od te vsote je bilo pa samo 170.042, t. j. 67,3 odstotkov, in 121.566, t. j. 48,1 odstotka, torej še ne polovica, zdravih. Lansko leto sta bili od vseh onih zob, ki bi morali biti pri učencih, dve tretjini bolni ali jih pa sploh ni bilo. Uspehe teh raziskovanj so sporočali staršem. Negovanje zob se s tem le še pospešuje, da prihajajo otroci v zobozdravniško kliniko, kjer jih zdravijo brezplačno. V pretečenem letu so zdravili na ta način 1076 otrok v zobozdravniški kliniki, za 229 več od prejšnjega leta. 2989 zob so jim izruvali in 145 pa plombirali. Štrasburški občinski zastop je uspeh teh raziskovanj tako uvaževal, da je nastanil zobozdravnika kot šolskega zdravnika.

V Štrasburgu, ki je v tem oziru vreden posnemanja, so izročili otrokom tudi lističe s sledečimi dvanajstimi pravili o negovanju otroških zob:

1. Otrok v starosti dveh let in pol ima 20 zob.
2. V šestem letu se prikaže od zadaj v ustih prvi stalni kočnik.
3. Od 7.—14. leta traja izmenjava zob.
4. V dvanajstem letu pride drugi veliki kočnik, v osemnajstem do štiridesetem letu tako zvani „zob modrosti“.
5. Zdravi zobje so potrebni za želodec in za zdravje cellega telesa.
6. Mlečnjaki imajo za otroka enako vrednost kakor stalni zobje za odrasle osebe.
7. Že izza mladih nog treba vsak dan vse zobe zjutraj in zvečer skrbno in temeljito očistiti.
8. Vsako leto jih mora zobozdravnik enkrat preiskati.
9. Kakorhitro zbole zobje, jih je treba napolniti (plombirati), še preden se prične bolečina.
10. Zdravi mlečnjaki so temeljni pogoj zdravim stalnim zobem.
11. Da se ohrani zdravo ustno duplino, treba iztrebiti vse korenine, ki se ne dajo plombirati.
12. Ohraniti je treba lastne zobe, ker so umetni zobje le pripomoček.

† Francišek Borštnik.

Lansko jesen nisem mislil, da mu bom letos pisal nekrolog. Ali smrt je zamahnila s svojo koso po učiteljskih vrstah in padel je med drugimi v grob tovariš jeklenega značaja, vzoren prijatelj, ljubeč soprog in oče — nadučitelj na Dobrovi, Francišek Borštnik.

Dne 26. listopada je zaihtel smrtni angel v hiši gospe Gestrinove v Ljubljani, zaihtela je žena in otrok, prikazala se je umirajočemu zadnja solza na blestem licu, in izdihnil je svojo lepo in bogato dušo.

In padel je list v jeseni raz drevesa — in v hiši, ki je v nji razprostrla šele pomlad svoje blagodejno življenje, je to vztrepetalo, zaihtelo in je umrlo. Zavladala je otožna jesen.

Frančiška Borštnika ni več. Odšel je po velezasluženo plačilo.